

KS. MARCIN SIENKOWSKI*

***Aktualne wyzwania w formacji ludzkiej*, red. P. Kwiatkowski,
Wydawnictwo Gaudentinum, Gniezno 2021, ss. 109.**

Prezentowana książka stanowi zbiór materiałów opublikowanych po 56. Ogólnopolskiej Konferencji Rektorów Wyższych Seminarium Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych, która miała miejsce w dniach 2-4 września 2020 r. w Gnieźnie (w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym). Oprócz wstępu, którego autorem jest ks. dr Piotr Kot składa się ona z dwóch części. Pierwsza z nich zawiera materiały konferencyjne (cztery artykuły oraz dwie homilie), a druga (trzy) teksty poświęcone formacji seminaryjnej.

We wstępie, który ma charakter sprawozdania, znajdują się informacje o przebiegu konferencji, poszczególnych wystąpieniach i ich autorach, a także sprawach organizacyjnych. Jest w nim mowa również o nowych rektorach, którzy w 2020 r. zostali powołani do kierowania seminariami (diecezjalnymi i zakonnymi) i procesem formacyjnym.

Autorem pierwszego tekstu pt. „Od antropologii do teologii kapłaństwa” jest ks. prof. Bogdan Ferdek. Podejmuje on problem zależności dogmatyki katolickiej od antropologii dogmatycznej. Przywołuje stanowiska E. Stein (antropologia dogmatyczna) oraz A. Gramsciego (antropologia lewicowa) w kwestii rozumienia człowieka. Szczegółowo omawia wybrane założenia antropologii dogmatycznej (pożądliwość, wolność, rozumność człowieka) i ich znaczenie dla dogmatyki kapłaństwa. Wspomina także o dwóch modelach Kościoła (*concilium* – H. Küng; *communio* – J. Ratzinger), których rozumienie jest determinowane przez model antropologii.

„Dzisiejsza młodzież – portret” to tytuł artykułu autorstwa prof. Krzysztofa Kosęły. Jak wiele tekstów jemu podobnych dostarcza on informacji na temat polskiej młodzieży. Jej charakterystyka została skoncentrowana na dwóch rodzajach cech: trwałych (mało zmiennych) oraz nowych. Do pierwszej grupy zalicza się podobieństwo do wcześniejszych pokoleń (niedaleko pada jabłko od

* ks. Marcin Sieńkowski – Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Elckiej
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0679-5006>; e-mail: sienkowskimarcin@interia.pl



jabłoni) oraz podważanie zasadności zakazów (zabrania się zabraniać). Odnosząc się do drugiej cechy autor wskazuje przyczyny buntowniczych postaw młodzieży. Jedna z nich tkwi w naturze człowieka, a druga wypływa z zależności wychowanków od wychowawców. Z kolei zauważane nowe cechy młodego pokolenia to przede wszystkim obecność w świecie wirtualnym oraz odrzucanie długotrwałych zobowiązań.

Podobną problematykę podejmuje ks. prof. Krzysztof Pawlina w materiale „Obraz współczesnych kandydatów do kapłaństwa – podsumowanie badań”. Można się z niego dowiedzieć m.in. o spadku liczby powołań, wieku podejmowania decyzji wstąpienia do seminarium, wykształceniu, rodzinach, motywacjach, przeszkodach, rozumieniu kapłaństwa itp.

Z tematem mentalności *selfie* zmiarzył się ks. dr Janusz Michalski w artykule pt. „Kapłan w społeczeństwie selfiestycznym”. Poprzez zwrócenie uwagi na historię *selfie*, motywację ich robienia i charakterystykę osób ulegających modzie autoprezentacji dochodzi do wniosku, że za tego typu mentalnością kryje się dążenie do zdobycia uwagi, znaczenia, podziwu czy stawanie się aktorem w relacjach międzyosobowych. Z drugiej strony pozytywnym wymiarem *selfie* może być np. zwiększenie poczucia więzi również w wymiarze duszpasterskim.

W części formacyjnej omawianej książki znajduje się m.in. artykuł ks. dra Przemysława Kwiatkowskiego (redaktora całej pozycji) pt. „Dar i tajemnica. Postać kapłana w nauczaniu św. Jana Pawła II”. O czym jest ten tekst, dowiadujemy się jedynie z samego tytułu, gdyż autor nie stawia żadnego problemu, nie doprecyzowuje tematu ani nie wskazuje źródeł. Dlatego nie wiadomo, jaki jest cel jego napisania ani jaka jest jego zasadnicza teza. Należy się domyślać, że chodzi o rozumienie kapłaństwa w ujęciu Jana Pawła II. Ponieważ jest to zagadnienie bardzo szerokie, należałoby zawęzić temat do jakiegoś aspektu. Inaczej można mówić o prezentacji dowolnie wybranych myśli papieża na temat kapłaństwa. Lektura tego tekstu wskazuje na to, że jest w nim mowa o rozumieniu i doświadczeniu kapłaństwa przeżywanego przez samego Jana Pawła II. Wobec tego tytułowym kapłanem jest sam papież. Niestety tekst nie kończy się żadnym podsumowaniem, które dawałoby jakiś obraz kapłaństwa realizowanego przez Jana Pawła II. Czytelnik musi sam go wydobyć spośród przytoczonych i omówionych cytatów.

Z punktu widzenia formacji seminaryjnej i obowiązującego od 1 października 2021 r. nowego *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia* ważne i interesujące są dwa teksty ks. dra Tomasza Trzaskawki. Pierwszy z nich jest poświęcony podstawowym założeniom i obszarom wychowawczym etapu propedeutycznego, a drugi dotyczy założeń i wizji nowych zasad formacji kapłańskiej w Polsce. Autor wskazuje tylko na jedno podstawowe założenie etapu propedeutycznego – integralność (spójność) formacji, chociaż sugeruje, że będzie mowa o kilku (założenia!). Oprócz tego wymienia cele etapu, które realizują się w formacji ludzkiej i duchowej. Mowa tu o położeniu solidnych

fundamentów pod życie duchowe oraz poznanie siebie. Należy zauważyć, że autor w przystępny i zrozumiały sposób wyjaśnia wskazane cele, precyzuje je oraz wylicza środki potrzebne do ich osiągnięcia.

W drugim tekście ten sam autor wyjaśnia podstawowe zasady formacji seminaryjnej. Należą do nich całościowość, integralność i dynamiczność formacji. Ponadto omawia w nim przebieg formacji wedle podziału na cztery etapy (propedeutyczny, uczniowski, upodabniający, pastoralny).

Wszystkie omówione pokrótce teksty prezentowanej książki (pominięto homilie) mogą stanowić pewnego rodzaju pomoc w zrozumieniu podejmowanych tematów. Jednakże osobną kwestią pozostaje to, czy naświetlone problemy zaliczają się do aktualnych wyzwań w formacji ludzkiej (jak sugeruje tytuł książki). Zdaje się, że jest szereg ważnych i pilnych problemów, które nie zostały podjęte ani nawet zasygnalizowane. Z kolei nie o wszystkich, które uwzględniono w książce można powiedzieć, że należą do aktualnych wyzwań w formacji. Niektóre z nich są szerzej opracowane w osobno wydanych książkach lub rzetelnie przygotowanych artykułach. Dlatego w celu poznania aktualnych wyzwań w formacji ludzkiej nie wystarczy sięgnąć do materiałów wydanych w 2021 r.

Pewne zastrzeżenia budzi także struktura opublikowanych tekstów. Nie każdy z nich zalicza się do artykułów naukowych (np. w niektórych z nich brak problemu badawczego czy podsumowania). Być może prezentowane tematy były przygotowane z myślą o wygłoszeniu, a nie opublikowaniu. Jeśli jednak zostały ogłoszone drukiem, warto było je dopracować pod względem merytorycznym. Ponadto we wstępie znajduje się informacja, że wystąpienia (referatów) było więcej. Ostatecznie jednak z niewiadomych przyczyn nie wszystkie znalazły się w zbiorze opublikowanych materiałów pokonferencyjnych.